

Θέματα Ιστορίας Γενικής Παιδείας Β' Λυκείου 2000

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Θέμα Α.1

A.1.1. Να γράψετε στο τετράδιο σας το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

"Το Πνεύμα των Νόμων" (1748) ήταν έργο του:

- α. Βολταίρου
- β. Μοντεσκιέ
- γ. Ρουσσό
- δ. Κεναί

(Μονάδες 2)

Ποια μορφή πολιτεύματος προτείνει ο συγγραφέας στο συγκεκριμένο έργο;

(Μονάδες 3)

A.1.2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιο σας την ένδειξη Σωστό ή Λάθος δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

Στη γαλλική κοινωνία του 18ου αιώνα:

- α. Η τάξη των ευγενών ήταν ομοιογενής.
- β. Οι μεγαλοαστοί πλούτιζαν από το εμπόριο και τη βιομηχανία.
- γ. Η οικονομική ισχύς του κλήρου στηριζόταν στο φόρο της δεκάτης.
- δ. Η εκπαίδευση και η νοσοκομειακή περίθαλψη βρίσκονταν στα χέρια των ευγενών.
- ε. Οι αγρότες αποτελούσαν το 80% του γαλλικού πληθυσμού.
- στ. Η Τρίτη Τάξη ήταν απαλλαγμένη από φόρους.

(Μονάδες 6)

A.1.3. Να γράψετε στο τετράδιο σας τα γράμματα της πρώτης στήλης και δίπλα τους αριθμούς των προτάσεων της δεύτερης στήλης, που το περιεχόμενό τους αντιστοιχεί σωστά σε αυτά.

α. Φαναριώτες	1. Ήταν υπόλογοι για την κατανομή, είσπραξη και απόδοση των φόρων.
β. Προεστοί ή δημογέροντες ή κοτσαμπάσηδες	2. Διορίζονταν οσοδάροι (ηγεμόνες) της Βλαχίας και της Μολδαβίας. 3. Έγιναν φορείς επαναστατικών ιδεών.
γ. Έμποροι, πλοιοκτήτες, χρηματομεσίτες	4. Αποτελούσαν ένα είδος διοικητικής και κοινωνικής αριστοκρατίας. 5. Συνδέθηκαν με το ευρωπαϊκό κεφάλαιο (εμπορικό, τραπεζικό, ναυτιλιακό). 6. Ήταν αιρετοί.

(Μονάδες 6)

A.1.4. Να απαντήσετε στην ακόλουθη ερώτηση:

Ποια ήταν τα στοιχεία που ευνοούσαν μια επαναστατική οργάνωση, όπως ήταν η Φιλική Εταιρεία;

(Μονάδες 8)

Θέμα A.2

A.2.1. Να δώσετε με συντομία το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Νεοελληνικός Διαφωτισμός
- β. Ιερή Συμμαχία
- γ. Βιομηχανική Επανάσταση

(Μονάδες 9)

A.2.2. Να γράψετε στο τετράδιο σας το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας εκλέχθηκε πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας από την:

- α. Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου (1821 -1822).
- β. Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους Κυνουρίας (1823).
- γ. Γ' Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας (1827).
- δ. Δ' Εθνοσυνέλευση του Άργους (1829).

(Μονάδες 2)

Ποια ήταν η σημασία της εκλογής του Καποδίστρια ως πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας;

(Μονάδες 6)

A.2.3. Η σύναψη των "δανείων της Ανεξαρτησίας" (1824 και 1825) είχε θετικές και αρνητικές συνέπειες για τους Έλληνες. Να γράψετε μία θετική και μία αρνητική συνέπεια.

(Μονάδες 8)

Θέμα Β.1

B.1.1. Να διαβάσετε προσεκτικά τα κείμενα που ακολουθούν:

A. Από οικονομική άποψη, τι χρειάζονται οι αποικίες; Αρχικά προσφέρουν ένα άσυλο και εργασία στους κατοίκους των φτωχών χωρών ή στους κατοίκους των χωρών που παρουσιάζουν υπερπληθυσμό. Αλλά υπάρχει κι ένας δεύτερος λόγος, που προσιδιάζει στους λαούς οι οποίοι διαθέτουν περίσσειμα από κεφάλαια ή από προϊόντα. Αυτός ο δεύτερος λόγος εναρμονίζεται περισσότερο με τη σημερινή πραγματικότητα. Κύριοι, υπάρχει κι ένα άλλο σημείο που πρέπει επίσης να θίξω. Είναι η ανθρωπιστική και πολιτιστική πλευρά του θέματος. Πρέπει να πούμε καθαρά ότι οι ανώτεροι φυλετικά λαοί έχουν καθήκον απέναντι στους κατώτερους λαούς να τους εκπολιτίσουν.

(Λόγος τους Ζυλ Φερύ, υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας, στη Βουλή στις 28 Ιουλίου 1885).

B. Αποδοκιμάζουμε την αποικιακή πολιτική γιατί σπαταλά τον πλούτο και τις δυνάμεις των χωρών που θα έπρεπε να αφιερωθούν στη βελτίωση της μοίρας των λαών. Την αποδοκιμάζουμε σαν την απαισιότερη συνέπεια του καπιταλιστικού συστήματος, το οποίο εμποδίζει, στις χώρες που επικράτησε, την κατανάλωση με τους χαμηλούς μισθούς που προσφέρει στους εργάτες, ενώ αντίθετα αναγκάζεται να δημιουργεί σε μακρινές χώρες, με την κατάκτηση και τη βία, καινούριες αγορές. Την αποδοκιμάζουμε τέλος, γιατί σε όλες τις αποικιακές επιχειρήσεις η καπιταλιστική έννοια της δικαιοσύνης συνοδεύεται από μια πλήρη διαφθορά.

(Λόγος του Γάλλου πολιτικού Ζαν Ζορές).

Ποια διαφορά θέσεων διαπιστώνετε στα παραπάνω κείμενα και με ποια επιχειρήματα διατυπώνεται αυτή η διαφορά;

(Μονάδες 25)

Θέμα Β.2

α. Ποιες ήταν οι αντιλήψεις του Ιωάννη Καποδίστρια για την εκπαίδευση (στοιχειώδη και πανεπιστημιακή) και ποια κατεύθυνση πήρε η εκπαίδευση στην περίοδο της Αντιβασιλείας;

(Μονάδες 10)

β. Ποια είναι, κατά την άποψη σας, τα θετικά και ποια τα αρνητικά στοιχεία του εκπαιδευτικού συστήματος που εφάρμοσε η Αντιβασιλεία;

(Μονάδες 15)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A.1

A.1.1. β.

Για τη μορφή του πολιτεύματος, που προτείνει ο Μοντεσκιέ, βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 14: "Αναλύοντας το αγγλικό πολίτευμα ... "ελέω θεού" μοναρχία."

A.1.2.

- α. λάθος
- β. σωστό
- γ. σωστό
- δ. λάθος
- ε. σωστό
- στ. λάθος

A.1.3. α. - 2,4 β. - 1,6 γ. - 3,5

A.1.4.

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 70-71: "Ευνοϊκά στοιχεία ... επαναστατικής ψυχολογίας".

A.2

A.2.1.

α. Νεοελληνικός Διαφωτισμός: πνευματικό κίνημα, γέννημα γενικότερων οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, που συνέβαλε στην ιδεολογική προετοιμασία του Αγώνα και εκτείνεται χρονικά από τα μέσα του 18ου αιώνα ως τα πρώτα χρόνια του νεοελληνικού κράτους (σ. 57).

β. Ιερή συμμαχία: η πενταπλή συμμαχία, την οποία σύμπτυξαν οι μονάρχες της Ευρώπης (1815), με βασική επιδίωξη την κατάπνιξη κάθε φιλελεύθερου κινήματος, οπουδήποτε κι αν εκδηλωνόταν (σ. 117).

γ. Βιομηχανική Επανάσταση: το φαινόμενο, που πρωτοεμφανίζεται στην Αγγλία στα μέσα του 18ου αι. και περιλαμβάνει τη βαθμιαία και συνεχώς επιταχυνόμενη χρήση της μηχανής ως μέσου παραγωγής αγαθών (σ. 147).

A.2.2.

γ. Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 109: "Η εκλογή του Καποδίστρια ... νέου κράτους".

A.2.3.

Αρνητικές πλευρές

1. Χορηγήθηκαν τα δάνεια με όρους εξαιρετικά επαχθείς (κράτος χρεώθηκε 2.800.000 λίρες, μια και μεγάλο μέρος διατέθηκε για προμήθεια και μεσιτείες).
2. Δεσμεύτηκαν για την εξόφλησή τους τα εθνικά κτήματα και τα εθνικά έσοδα (αξίες πολλαπλάσιες και παρεμποδίστηκε η οικονομική και κοινωνική εξέλιξη του ελληνικού λαού).

3. Χρησιμοποιήθηκαν για δευτερεύουσες ανάγκες, ικανοποίηση προσωπικών αξιώσεων, πολιτική επικράτηση και διαφθορά συνειδητήσεων.

Θετικές πλευρές

1. Η σύναψή τους θεωρήθηκε μεγάλη διπλωματική επιτυχία, γιατί έμμεσα σήμαινε ότι η αγγλική κυβέρνηση αναγνώριζε στους Έλληνες το δικαίωμα πολιτικής ύπαρξης.
2. Μέρος των δανείων διατέθηκε για την παραγγελία πολεμικών πλοίων (εκτελέστηκε κατά ένα μέρος μόνο).

Σημείωση: Οι μαθητές ήταν υποχρεωμένοι να αναφέρουν μόνο μία αρνητική και μια θετική συνέπεια των εθνικών δανείων της απόλυτης επιλογής τους.

B.1

B.1.1 Ο γάλλος πολιτικός Ζυλ Φερύ εκφράζοντας τις αναζητήσεις της αστικής τάξης της Γαλλίας τάσσεται υπέρ της αποικιοκρατίας. Η αποικιακή εξάπλωση στη Γαλλία χρησίμευε ως αντίδοτο στην ταπείνωση από την ήττα του 1870 από τους Γερμανούς. Ο λόγος λοιπόν του υπουργού εξωτερικών της Γαλλίας θεμελιώνεται σε επιχειρήματα οικονομικού και εθνικιστικού περιεχομένου. Στην προσπάθειά του να στηρίξει με επιχειρήματα την άποψη του αναφέρεται στις δύο βασικές παραμέτρους του φαινομένου της αποικιοκρατίας: α) στον οικονομικό ιμπεριαλισμό, ο οποίος θεμελιώνεται στην ανάγκη αντιμετώπισης του υπερπληθυσμού και της ανεργίας καθώς και στη διάθεση του περισσεύματος των κεφαλαίων και προϊόντων (αναζήτηση νέων αγορών), και β) στον πολιτιστικό ιμπεριαλισμό, ο οποίος ερμηνεύεται ως μέσο των "φυλετικά ανώτερων λαών" στην προσπάθειά τους να επιβεβαιώσουν τη δύναμή τους και δικαιολογείται από "πολιτιστικά" και "ανθρωπιστικά" αίτια. Αντίθετα, ο σοσιαλιστής Ζαν Ζορές αποδοκιμάζει την αποικιοκρατία και την ταυτίζει με την οικονομική εκμετάλλευση και διαφθορά, θεωρώντας την ως την "απαισιότερη" συνέπεια του καπιταλιστικού συστήματος καταδικάζει την πολιτική δημιουργίας νέων αγορών σε υπανάπτυκτες χώρες με βίαια μέσα. Σύμφωνα με την άποψή του, τέτοιες πολιτικές επιλογές ήταν αντίθετες με τα συμφέροντα της εργατικής τάξης και των κατώτερων στρωμάτων.

B.2

α.

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

1. Στόχος η οργάνωση της λαϊκής και η θεμελίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Πρακτικές τάσεις και δημιουργία υποδομής.
2. Σε ηγετικές θέσεις αξιόλογοι Έλληνες (Μουστοξύδης).
3. Ίδρυση σχολείων σύμφωνα με τις ανάγκες της χώρας (αλληλοδιδασκικά, χειροτεχνεία κ.τ.λ).

4. Εκτός πραγματικότητας η ίδρυση Πανεπιστημίου. Δεν υπήρχε ένα οργανωμένο στάδιο μεταβατικής παιδείας (Μέση εκπαίδευση) - Έλλειψη προσωπικού.

ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

1. Αυτούσια μεταφορά σχεδόν, ενός ξένου συστήματος σε μια κοινωνία με άλλες ανάγκες. - Μονοδιάστατη δομή εκπαιδευτικού συστήματος, αρχαιομάθεια, κλασικισμός - Αγνοείται η επαγγελματική εκπαίδευση και η νέα-ελληνική γλώσσα.
  2. Έλλειψη διδακτικού προσωπικού, ικανού και έμπειρου. Ο Μάουρερ θέτει τις βάσεις δημόσιας εκπαίδευσης (1834 δημοτικά).
  3. Ίδρυση σχολείων σύμφωνα με τις επιταγές του γερμανικού συστήματος. Επιβίωση της δομής αυτής ως τις μέρες μας.
  4. Ίδρυση του «Πανεπιστημίου του Όθωνος» στην Αθήνα το 1837 με τέσσερις σχολές (Φιλοσοφίας, Νομικής, θεολογίας, Ιατρικής).
- β.** Ο Μάουρερ εργάστηκε με μεθοδικότητα και υπομονή και πέτυχε να θέσει τις βάσεις για την οργάνωση της δημόσιας εκπαίδευσης (ίδρυση δημοτικών σχολείων - Μάιος 1834), καθώς και για την ίδρυση ελληνικού Πανεπιστημίου με τέσσερις σχολές (Θεολογική, Νομικών Επιστημών, Ιατρική και Φιλοσοφίας) και με ελεύθερη είσοδο για τους αποφοίτους του Γυμνασίου. Στα αρνητικά στοιχεία του εκπαιδευτικού συστήματος της Αντιβασιλείας περιλαμβάνεται η αυτούσια και τυφλή μεταφορά του εκπαιδευτικού συστήματος που ίσχυε στη Γερμανία και η στροφή προς τον κλασικισμό, καθώς εγκαταλείπονται οι πρακτικές τάσεις που προσπάθησε να δώσει στην εκπαίδευση ο Καποδίστριας. Το γεγονός αυτό θα επηρεάσει ουσιαστικά την όλη πνευματική πορεία της Ελλάδας (σ. 254 – 255).